

yıllarda yıkılıp ortadan kaldırılmıştır. Deniz tarafında bulunan namazgâhın kible taşı da yine arazi kazanmak için kırk yıldır durduğu son yerinden sökülüp geriye alınmıştır. 1247 (1831-32) tarihli uzun bir kitâbesi olan eski çeşmenin yerine Şam Kapı Kethüdâsı Şeref Efendi tarafından yaptırılan yeni menzil çeşmesinin hayvanlara mahsus yalakları ortadan kaldırılmış, 1983'te de burada büyük bir göbek yapılarak çeşme ve namazgâh taşı bunun ortasına konulmuştur. Ancak 1988 yazında bunlar yeniden sökülmüşler ve çeşme, yüzü denize dönük olarak göze hoş görünmeyen bir biçimde yerleştirilmiş, 1938'den beri en azından beş altı defa yeri değiştirilen namazgâh taşı ise ilerideki bir ağacın dibine atılmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, III, 276-277; a.e. (haz. Mustafa Nihat Özön), Ankara, ts., s. 124-125; a.e. (haz. Zuhuri Danişman), Ankara 1970, V, s. 161-163; Ayvansarayî, *Mecmûa-i Tevârîh*, s. 426; Cevdet Çulpan, *Türk Taş Köprüleri*, Ankara 1975, s. 134-135, lv. XCV-XCVI, nr. 80/1-2; Semavi Eyice, "İstanbul Şam-Bağdat Yolu Üzerindeki Mîmarî Eserler I. Üsküdar-Bostancıbaşı Güzergâhı", *TD*, XIII (1958), s. 81-110.

SEMAVİ EYİCE

BOSTANZÂDE MEHMED EFENDİ

(ö. 1006/1598)

Osmanlı şeyhülislâmı.

942'de (1535-36) doğdu. Kanûnî devri âlimlerinden Tireli Kazasker Bostan Mustafa Efendi'nin oğludur. Arapzâde Efendi, Kadızâde Efendi ve Gül Hoca Çelebi gibi devrinin bilginlerinden ders gördükten sonra 1556'da mülâzım oldu. Ardından 40 akçe ile Eski İbrâhim Paşa Medresesi müderrisliğine tayin edildi. Daha sonra çeşitli medreselerde, bu arada Sahn-ı Semân, Yavuz Sultan Selim, Süleymaniye ve Edirne Selimiye medreselerinde müderrislik yaptı. 1573 yılında Şam, 1575'te Bursa, kısa bir süre sonra Edirne, 1576'da İstanbul kadılığına tayin edildi. 1577'de Anadolu, 1580'de Rumeli kazaskeri oldu. Kısa bir mâzuliyetten sonra 1583'te Kahire kadılığına getirildi.

1587'de ikinci defa Rumeli kazaskerliğine tayin edildikten sonra Şeyhülislâm Müeyyedzâde Abdülkadir Efendi'nin, paranın değerinin düşürülmesiyle çıkan ve tarihlerde Beylerbeyi Vak'ası olarak geçen olaylar sebebiyle azledilmesi üzerine 3 Nisan 1589'da şeyhülislâm oldu.

Ancak üç yıl sonra azledildi. Kaynaklarda azil sebebi olarak Anadolu kazaskeri ve devrin tanınmış şairi Bâkî ile aralarında çıkan bir tartışma gösterilir. Kaynaklarda belirtildiğine göre Bostanzâde, kardeşi İstanbul Kadısı Mustafa Efendi'yi Anadolu kazaskerliğine getirmek için Bâkî aleyhinde bazı kadılara şikâyetler yaptırır. Bâkî de bir divan toplantısında şeyhülislâmı tertipçilik ve insafsızlıkla suçlar. Bu konuşmadan haberdar olan Bostanzâde, Bâkî'nin bazı beyitlerinin küfrü mücip olduğunu, azledilmediği takdirde kendisinin şeyhülislâmlığı bırakıp başka ülkeye gideceğini söyler. Bu durumdan rahatsız olan III. Murad Bostanzâde'yi ve kardeşini azlederek şeyhülislâmlığa Bayramzâde Zeke-riyyâ Efendi'yi getirir.

Azil sebepleri arasında, vakfiyesi gereği İstanbul Sultan Bayezid Medresesi'nde şeyhülislâmların ders vermeleri âdet olduğu halde Bostanzâde'nin bunu uzun süre ihmal edip derse gitmesi de gösterilmektedir. Bostanzâde azledildikten hemen sonra aynı yıl içinde üçüncü defa Rumeli kazaskerliğine getirilmiş, 11 Temmuz 1593'te de Zekeriyâ Efendi'nin vefatı üzerine yeniden şeyhülislâm olmuştur. Bu ikinci şeyhülislâmlığı vefatına kadar yaklaşık beş yıl sürmüştür. Böylece toplam olarak şeyhülislâmlıkta kaldığı süre yedi yıl, dokuz ay, yirmi sekiz gün tutmaktadır. 24 Şaban 1006'da (1 Nisan 1598) vefat eden Bostanzâde Şehzade Camii avlusunun caddeye bakan tarafına defnedilmiştir.

Osmanlı Devleti'nde azledildikten sonra ikinci defa şeyhülislâmlığa getirilen ilk kişi Bostanzâde Mehmed Efendi'dir.

Bostanzâde Mehmed Efendi'nin Şehzade Camii haziresindeki mezar taşı - Şehzadebaşı / İstanbul

Mübârek gecelerde minarelerde kandil yakılması âdeti onun zamanında çıkmış, şeyhülislâmlara düzenli olarak ve muayyen miktarda arpalık* verilmesi de yine ilk defa onun şeyhülislâmlığı döneminde gerçekleşmiştir. Bostanzâde III. Mehmed'in takdirini kazanmış, bunun sonucu olarak kendisine otuz mülâzemet* kontenjanı tanınmış, daha sonra şeyhülislâmlar için bu uygulama âdet olmuştur.

Devrinin siyasî olayları ile de yakından ilgilenen Bostanzâde Mehmed Efendi, başta Hoca Sâdeddin Efendi olmak üzere birçok tanınmış şahsiyetle ihtilâfa düşmüş bir kimsedir. Nitekim III. Murad'ın cenaze namazını kıldırarak için Sâdeddin Efendi vezirâzâmdan izin almış, ancak geç kaldığından cenaze namazı Bostanzâde tarafından kıldırılmıştır. Sâdeddin Efendi ve oğulları namazın tekrar kılınması için uğraşmışlarsa da mesele yatıştırılmıştır.

Türkçe ve Arapça şiirler yazan Bostanzâde'nin Kanûnî için yazdığı mersiyeler çok beğenilmiştir. *İhyâ'ü 'ulûmi'd-dîn'i Yenâbiu'l-yakîn fi İhyâi ulûmi'd-dîn* adıyla tercüme etmiş (Süleymaniye Kütüphanesi, Fâtih, nr. 2574), *Mülteka'l-ebhur'u* da şerhetmiştir. Ayrıca Koca Mustafa Paşa (Samatya) Hacıkadın caddesinde bugün mevcut olmayan bir de mes-cid yaptırmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Selânikî, *Târih* (İpşirli), bk. İndeks; Atâi, *Zeyli Şekâik*, s. 410-413; Solakzâde, *Târih*, s. 620-621; Naîmâ, *Târih*, I, 142-144; Hammer (Atâ Bey), VII, 154, 163-164; *Devhatü'l-meşâiyih*, s. 23-24; *Sicill-i Osmânî*, IV, 133; *Osmanlı Müellifleri*, I, 256; *İlmiyye Salnâmesi*, s. 410-411; Ununçarşılı, *Osmanlı Tarihi*, III/2, s. 455-456; a.mlf., *İlmiyye Teşkilâtı*, s. 47, 178, 192, 195, 196; Tahsin Öz, *İstanbul Camileri*, Ankara 1962, I, 37; B. Lewis, "Bostanzâde", *El²* (İng.), I, 1279; *TDEA*, I, 458-459.

MEHMET İPŞİRLİ

BOSTANZÂDE YAHYÂ EFENDİ

(ö. 1049/1639)

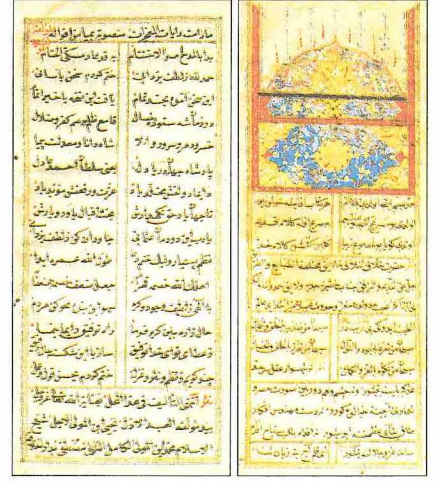
Anadolu ve Rumeli kazaskerliği yapan Osmanlı âlim ve müellifi.

Aslen Tireli olup XVI ve XVII. yüzyıllarda önemli âlimlerin yetiştiği Bostanzâdeler ailesinden Bostanzâde Mustafa'nın torunu ve Şeyhülislâm Bostanzâde Mehmed Efendi'nin oğludur. Doğum tarihi, gençlik ve öğrenim yılları hakkında bilgi bulunmamakta, sadece babasından öğrenim gördüğü ve ilmiye sınıfindaki görevinin ilk yıllarını onun yanında geçirdiği bilinmektedir.

1003 (1594) yılından itibaren Üsküdar Mihrimah Sultan, Sahn-ı Semân, Üsküdar Vâlide Atik ve Süleymaniye medreselerinde müderrislik yaptı. 1601-1614 yılları arasında Halep, Galata, Bursa, Edirne ve İstanbul kadılığı görevlerinde bulundu. *Gül-i Sad-berg* adlı eserinin sonunda (vr. 161^a) bu kitabı 1030'da (1621) tamamladığını ve o sırada İstanbul kadılığından ayrılmış olduğunu ifade etmektedir. *Vekāyiu'l-fuzalâ*'da ise (I, 46) İstanbul kadılığından 1023'te (1614) azledildiği bildirilmektedir. Bu durumda Bostanzâde'nin 1614'ten 1622'ye kadar herhangi bir resmî görev almadığı anlaşılmaktadır. Aralık 1622'de kardeşi Mehmed Efendi'nin yerine Anadolu kazaskerliğine getirildiyse de on bir ay sonra azledildi. 1629'da tayin edildiği Rumeli kazaskerliği görevinde ancak on ay kalabildi. Ayrıca İstanbul kadılığından azledilmesinden sonra Rodoscuk (Tekirdağ) kazası, Anadolu kazaskerliğinden ayrıldıktan sonra da Uzuncaova kazası arpalık olarak kendisine tahsis edilmiştir. 26 Rebülevvel 1049'da (27 Temmuz 1639) vefat eden Bostanzâde Yahyâ Efendi, Şehzade Camii hazîresinde, babasının kabri yanına defnedildi.

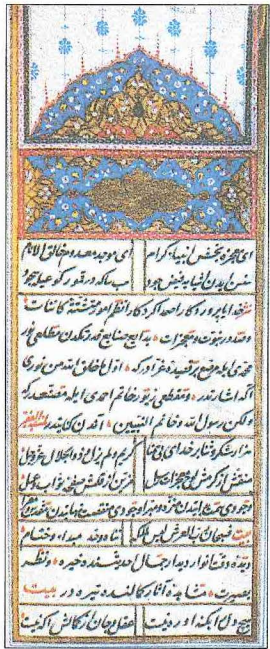
Eserleri. 1. *Gül-i Sad-berg*. Hz. Peygamber'in 100 mucizesini konu edinen geniş ölçüde manzum Türkçe bir eserdir. Kitapta bir giriş ile münâcât, na't ve dönemin padişahı II. Osman'a bir kaside den sonra Hz. Peygamber'in cismanî mi'râcının imkânı ve mahiyeti, Kur'an'ın icâzî konuları üzerinde durulur. Daha

sonra eserin asıl konusunu teşkil eden 100 mucize geniş bir şekilde ele alınır. Kitabın başında (vr. 5^a) hem müellifin (Yahyâ b. Bostân) hem de eserin adı (*Gül-i Sad-berg*) kaydedilmiş, sonunda da (vr. 161^a) yine müellifin adı verilmiş ve eserin 5 Zilhicce 1030'da (21 Ekim 1621) tamamladığı belirtilmiştir. *Gül-i Sad-berg*'in iki nüshası Süleymaniye Kütüphanesi'nde (Ayasofya, nr. 3386, 3390) bir nüshası da Hacı Selim Ağa Kütüphanesi'nde (nr. 842) kayıtlı olup bunlardan ilkinin müellif hattı olduğu eserin sonundaki kayıttan anlaşılmaktadır. 2. *Mir'âtü'l-ahlâk*. Türkçe didaktik bir ahlâk kitabıdır. Eser bir giriş ve dönemin padişahı I. Ahmed'e bir methiyeden sonra (vr. 4^a-6^a) tamamı ahlâkî faziletlere dair yirmi dört babdan (vr. 6^a-219^b) oluşur. Başlıca konuları ibadet, sabır ve şükür, şecaat, dikkat (teyakkuz) ve zekâ (fitnat), ciddiyet, cehd, iyilikler ve erdemler (me'hâsin ve me'hâmid), kazâya rızâ, vefâ, sır saklama, cömertlik (sehâ), af, iffet, tevazu ve hayâ, emanet ve sadakat, rıfk ve şefkat, âlicenaplık, müşavere, hilim, gayret (gayret-i dîniyye ve gayret-i dünyeviyye), firâset, fırsatları değerlendirme, temkin (hazm), iyilerle dostluk kurma (sohbet-i ahvâr), hakları gözetip kollama (riâyet-i hukûk) gibi faziletler ve hükümdarlık, emirlik, vezirlik, valilik gibi resmî görevlerin gerektirdiği yükümlülüklerdir. Eser "Nasihât" başlığını taşıyan uzun bir hâtime ile (vr. 219^b-243^b) son bulur. Konular işlenirken "hususân mü'lûk ve selâtine müstahsendir" gibi ifadelerle söz, başta padişah olmak üzere çeşitli kademelerdeki yöneticilere getirilerek bunların söz konusu faziletleri kazanmalarının gerekliliği üzerinde durulur. Bu arada müellif yer yer daha önceki padişahların ahlâkî ve siyasî üstünlüklerine ilişkin bilgiler vererek kendi dönemindeki idarecileri dolaylı olarak yerer. Hatta bazan açık tenkitlerde bulunduğu da görülür (meselâ bk. vr. 105^a). Ahlâk alanında felsefî ve teorik tahliller yerine pratiğe ağırlık veren eserde ahlâkî faziletler âyet ve hadislerle örneklendirilmiştir. Ayrıca Türkçe, Arapça ve Farsça olmak üzere ahlâk ve hikemiyatla ilgili manzumeler, peygamber kıssaları ve İslâm tarihinden alınmış örnek ahlâkî motiflerle eserin muhtevası zenginleştirilmiştir. Bu arada Eflâţun, İbn Sînâ ve Hüseyin Vâiz-i Kâşîfî gibi ahlâk filozofu ve bilginlerinden yapılan nakiller hem müellifin geniş bilgi ve kültürünü göstermekte, hem de etki açısından esere büyük bir güç

Bostanzâde Yahyâ Efendi'nin *Mir'âtü'l-ahlâk* adlı eserinin müellif hattı nüshasının ilk sayfası ile müellif adının bulunduğu sayfa (İÜ Ktp., TY, nr. 3537, vr. 1^a, 242^b)

kazandırmaktadır. *Mir'âtü'l-ahlâk*, XVII. yüzyıl Osmanlı toplumunun ahlâkî yapısını ve o dönem münevverlerinin ideal ahlâk görüşlerini yansıtmaya bakımından da büyük değer taşır. Eserin tesbit edilebilen tek yazma nüshası İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde (TY, nr. 3537) kayıtlı olup varak 242^b'de nüshanın müellif hattı olduğu ve 10 Ramazan 1022'de (24 Ekim 1613) tamamlandığı belirtilmektedir. 3. *Tuhfetü'l-ahbâb (Târîh-i Sâf)*. On beş hânedan içinde çoğu Türk ölmek üzere 300'e yakın müslüman hükümdarın tanıtıldığı Türkçe kısa bir tarihtir. Eser günümüzde basılmış haliyle (İstanbul 1287) tanınmakta olup bu baskıya esas olan yazma nüsha veya nüshalar henüz bulunmuş değildir. Bu baskının üzerinde eserin adı *Târîh-i Sâf* şeklinde kaydedilmiştir. Ancak müellif metin içinde (s. 6) esere *Tuhfetü'l-ahbâb* adını verdiğini belirtmektedir. Eserin matbu nüshasında yazar adı verilmemiştir. eş-Şekâ'îku'n-nu'mâniyye'nin zeyilleriyle *Sicill-i Osmânî* gibi eski kaynaklarda da *Tuhfetü'l-ahbâb*'in Bostanzâde'ye ait olduğuna dair bilgi bulunmamaktadır. Bursalı Mehmed Tâhir *Osmanlı Müellifleri*'nde (I, 347) eseri Taşköprizâde Kemâleddin Mehmed Efendi'ye nisbet etmiştir. Enver Koray'ın *Türkiye Tarih Yayınları Bibliyografyası 1729-1955* (I, 6) ve İsmail Hâmi Danişmend'in *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi* (III, 59) gibi son dönemde yazılmış eserlerde de aynı yanlış bilgi tekrarlan-

Bostanzâde Yahyâ Efendi'nin *Gül-i Sad-berg* adlı eserinin müellif hattı nüshasının ilk sayfası (Süleymaniye Ktp., Ayasofya, nr. 3386, vr. 1^b)

mıştır. Ancak önce Hüseyin Gazi Yurdaydın *TTK Belleten*'deki "Bostan'ın Süleymanname" başlıklı makalesinde (s. 187) eserin müellifinin "Bostan'ın (Bostan Mustafa) torunu" olduğunu belirtmiş, daha sonra *Tuhfetü'l-ahbâb*'i *Duru Tarih* adıyla sadeleştirerek yayımlayan Necdet Sakaoğlu eserin müellifinin Bostanzâde Yahyâ Efendi olduğunu metin içindeki açık ifadelerle dayanarak ispatlamıştır (bk. *Târîh-i Sâf*, s. 18, 50, 74, 82 vd.). *Tuhfetü'l-ahbâb*'da hânedanların ve hükümdarların tanıtılmasında kronolojik sıra gözetilmemiştir. Üç bölümden (bab) oluşan eserin "Der Şemâil-i Âl-i Osmân" başlığını taşıyan birinci bölümünde o güne kadarki on dört Osmanlı hükümdarı, "Ahvâl-i Hulefâ-yi Abbâsiyye" başlıklı ikinci bölümde Abbâsî halifeleri tanıtılmıştır. Üç fasıldan oluşan üçüncü bölümün ilk faslı "Benî Ümeyye'den Padişah Olanlar Beyânındadır" adını taşımaktadır. İkinci fasılda Saffâriyye, Sâmânoğulları, Fâtımîler, Büveyhîler, Gazneliler, Büyük Selçuklular, Anadolu Selçukluları, Hârizm Devleti, Cengiz hânedanı, Atabegler, Eyyübîler ve Memlûkler tanıtılır. "Netice-i Kitâb-ı Tuhfetü'l-ahbâb" başlıklı üçüncü fasıl ise bir sonsözle meşhur devlet adamlarına dair sekiz tarihî hikâyeyi kapsar. Titiz ve geniş bir araştırma mahsulü olan *Tuhfetü'l-ahbâb*'da tarihî olaylar ve kişiler hakkında nâdiren yanlış bilgiye rastlanır. Eserde her konuya önemine uygun genişlikte yer verilmiştir. Tarihî bilgiler yanında hükümdarların dinî, ahlâkî, siyasî, edebî, hatta fizikî özellikleri de tanıtılmış, bu arada âyet, hadis, hikâye ve şiirlere de yer verilmiştir. Müellif gerek önsözde gerekse sonuç kısmında bu eseri yazmaktaki gayesinin, bir yandan Osmanlı hükümdarlarının din ve devlet politikaları bakımından öteki müslüman hükümdarlardan daha üstün olduklarını ispatlamak, öte yandan padişahlara dünya saltanatının geçiciliğini, padişahlığın ağır sorumluluklarını hatırlatarak onlara adalet ve hakkaniyetten ayrılmamalarını öğütlemek olduğunu belirtmiştir. 4. *Fî Beyâni Vak'âi Sultan Osman*. II. Osman'ın (Genç Osman) yeniceriler tarafından öldürülmesini, olağan askerî ve siyasî sebeplerini, gelişmesini ve sonuçlarını anlatan Türkte bir eser olup müellifin ifadesine göre bizzat kendisinin müşahede ettiği, kısmen de güvendiği kaynaklardan sağladığı bilgilere dayanılarak telif edilmiştir. Eserde genç ve "temiz kalpli" padişahın yanlış tasarrufları; bu tasarruflarda rolü olan, özellikle padişahı askerî ve siyasî şartların elverişli olmadığı bir dönemde sözde hac

yolculuğuna, gerçekte Suriye ve Mısır yönünde sefere ikna eden Hasan Efendi (padişahın hocası), kızlar ağası Süleyman Ağa gibi ehliyetsiz ve kötü niyetli kişilerin entrikaları; başta Şeyhülislâm Esad Efendi ve Aziz Mahmud Hüdâyî olmak üzere "ulemâ ve meşâyih ve suhâ"nın padişahı seferden vazgeçirme yönündeki sonuçsuz gayretleri hakkında bilgi verilir. Ayrıca olayların anlatıldığı ve kişilerin tanıtıldığı ifadeler arasına serpiştirilen âyetler, hadisler, manzumeler vb. ibretli sözlerle eser fikrî ve edebî bakımdan da zenginleştirilmiştir. Eserin bir nüshası Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi'nde (Revan, nr. 1305, 66 varak) bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Bostanzâde Yahyâ Efendi, *Tuhfetü'l-ahbâb: Târîh-i Sâf: Duru Tarih* (s.nşr. Necdet Sakaoğlu), İstanbul 1978, nâşirin önsözü, s. 5-14; Şeyhî, *Vekâiyü'l-fuzalâ*, I, 45-46; Uşşâkizâde İbrâhim Efendi, *Zeyl-i Şekâik* (nşr. H. J. Kissling), Wiesbaden 1965, s. 41-42; *Sicill-i Osmânî*, IV, 636; *Osmanlı Müellifleri*, I, 257, 347; Danişmend, *Kronoloji*, III, 59; Enver Koray, *Türkiye Tarih Yayınları Bibliyografyası 1729-1955*, İstanbul 1959, I, 6; H. Gazi Yurdaydın, "Bostan'ın Süleymanname", *TTK Belleten*, XIX/74 (1955), s. 187.

MUSTAFA ÇAĞRICI

BOŞAMA

(bk. TALAK).

BOTANİK

(bk. İLM-i NEBÂT).

BOUYGES, Maurice

(1878-1951)

Fransız şarkiyatçısı,
İslâm felsefesi klasikleri nâşiri.

12 Kasım 1878'de Fransa'nın Aurillac şehrinde doğdu. Aurillac'taki papaz okulunda ve Saint Flour'daki ilâhiyat lisesinde okudu; aynı yerdeki dinî bir yüksek okulda klasik felsefe tahsil etti. 1897'de Cizvit teşkilâtına kabul edildi. Daha sonra Lübnan'a giderek Gazîr'de bir yandan dinî öğrenimini sürdürürken bir yandan da Arapça öğrenmeye başladı. Buradaki tahsilini tamamladıktan sonra Arapça'nın yanında İbrânîce ve Süryânîce'yi öğrenmek için sıkı bir çalışmaya girdiyse de sağlığının bozulması üzerine bu çalışmaya ara vermek zorunda kaldı. Bu sırada Beyrut'taki Cizvit Papaz Koleji'nde yardımcı öğretmen olarak çalıştı. Sağlığı düzelince Gazîr'e dönerek Arapça öğretilmesini sürdürdü. İki yıl sonra (Ekim

1904) Beyrut Saint Joseph Üniversitesi'ne bağlı Faculté Oriental'de öğrenime başladı. Dört yıl sonra burayı bitirdiğinden Arapça'nın yanı sıra İbrânîce ve Süryânîce'sini klasik kaynakları okuyup anlayacak seviyeye geliştirmiş, biraz da Akkadca öğrenmişti. Mezun olduğu yıl, yanlışlıkla İbn Kuteybe'ye nisbet edilen *Kitâbü'n-Ne'âm*'ı tahkik ederek *Mélanges de la Faculté Orientale*'de yayımlandı (Beyrut 1908, III/1, s. 1-144).

Maurice Bouyges 1908'de Manş'ta bir Fransız adası olan Jersey'e giderek orada ilmi ve felsefî çalışmaları yanında başlıca Batı dilleriyle ilgili bilgilerini ilerletti. Dikkate değer bir ilâhiyatçı olan Marcel Chossat'ın teşvikiyle oryantalizm çalışmaları yapmaya karar verdi (1913). Ancak I. Dünya Savaşı'nda cepheye gönderilmesi yüzünden hazırlık çalışmaları yarıda kaldı. Savaştan döndükten sonra Beyrut'a gitti ve Saint Joseph Üniversitesi'nde öğretim üyeliğine tayin edildi (Ağustos 1920). Üniversitenin yayın organı olan *Mélanges de l'Université Saint Joseph*'in yönetimini üstlendi. Bu arada başlatmayı düşündüğü Bibliotheca Arabica Scholasticorum (BAS) adlı yayın programına hazırlık olmak üzere yoğun bir çalışmaya koyuldu. Bu maksatla Berlin, Leiden, Londra, Paris, Madrid, Fas, Roma, Kahire ve İstanbul kütüphanelerinde araştırmalar yaptı. Topladığı bibliyografik bilgileri çeşitli tarihlerde *Mélanges de l'Université Saint Joseph* ve *Archives de Philosophie*'de yayımladı (bk. Henri Fleisch, s. 291, 296-297).

Bouyges, 1928'de Oxford'da düzenlenen XVII. Oryantalistler Kongresi'ne sunduğu bir tebliğle, 1927'de Gazzâlî'nin *Tehâfütü'l-felâsife*'sini neşrederek fiilen başlattığı Bibliotheca Arabia Scholasticorum planını tanıttı. Sekizinci sekisyonda görüşülen plan 1 Ekim 1928'de bütün üyelerin hazır bulunduğu toplantıda kabul edildi. Üç ayrı seride eserler neşretmeyi öngören plana göre birinci seride, Ortaçağ'da Trente Konsili'nden önceki dönemde Latince'ye çevrilmiş olan Arapça felsefî eserlerin Arapça metinleri tahkikli bir şekilde neşredilecek, ikinci seride bu eserlerin Ortaçağ'daki Latince tercümelemlerinin tahkikli neşri yapılacak, üçüncü seride ise Arapça felsefî klasikler yeniden tercüme edilerek metinleriyle birlikte yayımlanacaktı. Maurice Bouyges, yirmi cilt kadar olacağını düşündüğü birinci seride ilk sırayı Gazzâlî'nin *Maķâşidü'l-felâsife*'sine ayırdıysa da bu eserin neşrini daha sonraya bıraktı. Bu serinin iki numaralı kitabı *Tehâfütü-*